



การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ดนตรี โดยใช้บทเพลงสำเนียง พื้นบ้านอีสาน

Creation of Music Learning Innovation
by Using the Isan Traditional Folk Songs

(Received: 10 December 2023; Revised: 23 March 2024; Accepted: 25 March 2024)

ธนวัฒน์ บุตรทองทิม^[1]

Thanawat Bootthongtim

ธวัชชัย ศิลปโชค^[2]

Thawatchai Sinlapachok

บพิตร เค้าหัน^[3]

Bophit Khaohan

ชัชวาลย์ สร้อยกุดเรือ^[4]

Chatchawal Soigudrua

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ดนตรีโดยใช้ระนาดตามแนวคิดของออร์ฟ (Orff Xylophone) มาพัฒนาเป็นนวัตกรรมเพื่อใช้ในกิจกรรมดนตรีร่วมกับบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นจากเพลงพื้นบ้านอีสานดั้งเดิม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสร้างสรรค์และปรับใช้นวัตกรรมการสอนโดยใช้ระนาดออร์ฟที่พัฒนาขึ้นใหม่ 2) เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี กลุ่มเป้าหมายงานวิจัยเลือกโดยวิธีแบบเจาะจงเป็นนักเรียนดนตรีโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน เพื่อทดลองใช้เครื่องดนตรีและบทเพลง รวบรวมข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ สังเกต สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และนำเสนอด้วยการพรรณนา

ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของแนวคิดการสอนดนตรีต่าง ๆ รวมถึงได้พัฒนาระนาดออร์ฟรูปแบบใหม่ขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์สำหรับการใช้สอนพื้นฐานดนตรีและกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งระนาดออร์ฟที่พัฒนาขึ้นใหม่ทำจากวัสดุไม้ที่ไม่สามารถหาได้ตามท้องถิ่น มีคุณสมบัติด้านของเสียงที่เหมาะสมในการสร้างเครื่องดนตรี อีกทั้งยังปรับให้มีขนาดตามต้องการเพื่อสร้างรูปแบบสีสนทางดนตรีได้หลากหลาย โดยเฉพาะลูกระนาดนั้นสามารถถอดลูกออกจากส่วนราง และกำหนด

^[1] อาจารย์สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Lecturer in Music Education Department, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

ลูกระนาดในผืนให้เหลือจำนวนเท่าที่ที่ต้องการ ด้านการสร้างสรรค์บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านได้เลือกใช้โครงสร้างของเพลงเต้ยโขงและเพลงนกไชนันข้ามทุ่ง ซึ่งเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมในดนตรีพื้นบ้านภาคอีสาน โดยประพันธ์ขึ้นใหม่จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงเต้ยออร์ฟ เพลงออร์ฟโพลีโฟนี เพลงออร์ฟสะออนและเพลงออร์ฟออนซอน และได้นำบทเพลงดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มเป้าหมาย สำหรับระนาดที่พัฒนาขึ้นใหม่นั้นสามารถลดต้นทุนด้านเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการสอนทางดนตรี และบทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นสามารถนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: นวัตกรรมดนตรี; เพลงพื้นบ้านอีสาน; ระนาด

Abstract

This research is to create music learning by using following Orff Xylophone's concepts to develop as an innovation to be used in music activities with songs written from traditional Isan folk songs. The objectives are as follows 1) to create and apply teaching innovations by using newly developed Orff Xylophone 2) to create an Isan folk song style for music learning activities. The participants were selected by purposive sampling method including music students from schools that cooperated with Roi Et Rajabhat University. 20 participants to try out instruments and songs. Data was collected with qualitative research process using field data, survey, observation, interview, analyzing data from documents and presented as descriptive method.

The researcher reviewed literature on music teaching concepts as well as developing a new Orff Xylophone for advantage of teaching basic music and learning activities in the classroom. The newly developed Orff xylophone is made of bamboo that can be found in local area which has the proper sound to create musical instruments. It also adjusts the size to create a variety of musical patterns especially the xylophone can remove the pieces from the track and set the remaining pieces as the required amount. Regarding the creation of folk songs, the structure of Toey Khong song and Nok Sai Bin Kam Toong song which are popular songs in Isan folk music. Four new songs were written including Toey Orff, Orff Polyphony, Orff Saon, and Orff Onson. These songs were used to teach the participants. For the newly developed xylophone, it can reduce the cost of musical instruments for instruction, and the written songs can be used for teaching and learning appropriately.

Keywords : Music Innovation; Isan folk songs; Xylophone

บทนำ

การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยน่านวัตกรรมการศึกษา มาประยุกต์ใช้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถสอนได้ทุกที่ตามความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจึงต้องอาศัยวิธีคิดที่ออกจากกรอบเดิม จากที่เคยเข้าใจว่า การเรียนรู้คือการศึกษามากเพียงเพื่อให้ได้รู้นั้น ต้องปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้พัฒนางาน พัฒนาชีวิตและสังคม ประเทศชาติ การคิดสร้างสรรค์วิธีการสอนดนตรีในโลกปัจจุบันก็เช่นกัน มีวิธีการสอนของนักการศึกษาดนตรีต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่น การสอนดนตรีออร์ฟ การสอนดนตรีซูซูกิ การสอนดนตรีดาลโครซ การสอนดนตรีโคดาย เป็นต้น โดยเฉพาะการสอนดนตรีออร์ฟ ซึ่งเป็นแนวคิดการสอนดนตรีที่ได้ออกแบบมาสำหรับเด็กทุกชนชาติ ผู้เรียนทุกคนจะสามารถเรียนและเล่นดนตรีได้ไม่เฉพาะเจาะจงผู้เรียนที่มีความสามารถทางดนตรีเท่านั้น เพราะดนตรีออร์ฟจะนำความเป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนนั้นคือ ความสนุกที่จะปรบมือหรือขยับไปกับจังหวะเพลงมาใช้เป็นบทเรียนเริ่มแรกของการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งเป็นวิธีเดียวกับการเรียนภาษาของมนุษย์ การสอนดนตรีเบื้องต้นตามวิธีของออร์ฟ ชูลแวร์ค (Orff Schulwerk) ประกอบด้วย ดนตรี (Music) การเคลื่อนไหว (Movement) และการพูด (Speech) ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ (วิทยา ไล่ทอง, 2548) ออร์ฟเชื่อว่า 3 สิ่งนี้มีความเชื่อมโยงส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพราะนี่คือธรรมชาติของผู้เรียนซึ่งจะนำมาผสมผสานใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนดนตรีต่าง ๆ ได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของจังหวะ

ระดับเสียง ความช้า-เร็ว และยังสามารถนำมาบูรณาการกับการสอนวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย ที่สำคัญยังเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกพื้นฐานทางดนตรีที่ดี ทั้งทางดนตรีและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ คือ การคิดแบบฉับพลัน (Improvisation) และฝึกการแต่งทำนอง (Composition) แบบง่าย ๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างผู้เรียนดนตรีที่ดีต่อไปในอนาคต ในด้านแนวคิดและรสนิยมที่แตกต่างกันของมนุษย์นั้นย่อมจะส่งผลต่อการสร้างสรรค์ดนตรีในหลายรูปแบบ ในลักษณะเช่นเดียวกันสังคมที่มีเงื่อนไขหรือกรอบของสังคมที่แตกต่างกันไม่ว่าจะอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด ย่อมส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางดนตรีด้วยเช่นกัน ดังนั้นหากจะทำความเข้าใจดนตรีที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งให้่องแท้ จึงจำเป็นจะต้องเข้าใจแนวคิดของมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงาน และในขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจบริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อแนวคิด รสนิยมการสร้างสรรค์ผลงานของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมควบคู่ไปด้วย (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560)

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบวิธีการ กระบวนการ เทคนิค สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยอาจเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลายหรือยังไม่ได้ใช้อย่างเป็นปกติ (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2559) การออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในศาสตร์ต่าง ๆ รวมไปถึงดนตรีด้วย ซึ่งระนาดออร์ฟ (Orff Xylophone) นับเป็นนวัตกรรมเครื่องดนตรีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการสอนดนตรีในรูปแบบดนตรีของออร์ฟและได้รับความนิยม

โดยทั่วไป เนื่องจากระนาดออร์พนั้นถอดลูกระนาดออกจากกันได้ จึงสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย นอกจากเครื่องดนตรีแล้วบทเพลงที่นำมาประกอบก็มีความสำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีเช่นกัน โดยเพลงที่นำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเรียนจะนิยมใช้เป็นเพลงพื้นบ้าน ซึ่งองค์ความรู้ทางวิชาการที่รองรับการสร้างสรรค์นั้น ต้องมีความชัดเจนสามารถอธิบายได้โดยอิงหลักทฤษฎีซึ่งมีความเป็นวิทยาศาสตร์สูง ดังนั้นผลงานสร้างสรรค์จึงเพียบพร้อมด้วยองค์ความรู้และสุนทรียะอย่างเป็นธรรมชาติ (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2558) ลักษณะของเพลงพื้นบ้านสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ 1) ไม่ทราบนามผู้แต่ง 2) แต่งโดยนักดนตรีที่ไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมในการแต่งเพลง 3) มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน 4) เป็นลักษณะของการแสดงออกทางดนตรีของคนส่วนใหญ่ 5) ขับร้องหรือบรรเลงโดยนักร้องและนักดนตรีที่ได้ฝึกฝนอบรมทางทฤษฎี 6) เป็นนักดนตรีที่มีอายุเก่าแก่ 7) เป็นนักดนตรีที่สืบทอดถ่ายทอดความรู้ด้านความจำ 8) มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามความนิยมของผู้เล่นและผู้ฟัง 9) ไม่มีใครตัดสินว่าทำนองดั้งเดิมเป็นอย่างไร จากลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ของดนตรีพื้นบ้านหากนำมาพิจารณากับดนตรีพื้นบ้านของไทยจะใช้คำจำกัดความอย่างย่อว่า “ดนตรีพื้นบ้านคือดนตรีที่แต่งขึ้นโดยนักดนตรีพื้นบ้านด้วยเนื้อหา สำนวน และสำเนียงของชาวบ้านและถ่ายทอดสืบทอดกันด้วยความจำ” (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2526)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเครื่องดนตรีที่มีความใกล้เคียงกับระนาดของออร์พ เพื่อเป็น

การเพิ่มคุณค่าของเครื่องดนตรีให้เป็นนวัตกรรมเครื่องมือในการช่วยสอน ผู้สอนสามารถสร้างเครื่องดนตรีได้ด้วยตนเอง เป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของเครื่องดนตรีราคาสูง รวมถึงการใช้บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยใช้แนวคิดจากเพลงดั้งเดิมที่มีความคุ้นหู และเป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการพัฒนานวัตกรรมทางดนตรี และการประพันธ์บทเพลงสร้างสรรค์สำหรับการสอนให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์และปรับใช้นวัตกรรมการสอนโดยใช้ระนาบที่พัฒนาขึ้นใหม่
2. เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี

ขอบเขตของการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ดนตรีโดยใช้บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสาน ผู้วิจัยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เลือกกลุ่มเป้าหมายเฉพาะนักเรียนในชุมนุมหรือวงดนตรีโรงเรียน ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน

2. ด้านเนื้อหาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษารูปแบบของระนาด ออร์ฟและพัฒนาารูปแบบนวัตกรรมเครื่องดนตรีชิ้นใหม่ให้สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ สามารถใช้ร่วมกับบทเพลงพื้นบ้านอีสานที่ประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้น จากเพลงพื้นบ้านอีสานดั้งเดิมสำหรับใช้ในการฝึกทักษะดนตรีและการรวมวงดนตรีพื้นฐานได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการวิจัย สัมภาษณ์บุคคลผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทั่วไป ศึกษาความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีการสวดดนตรีต่าง ๆ รวมถึงพัฒนาเครื่องดนตรีและประพันธ์เพลงที่สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนร่วมกับระนาดที่พัฒนาขึ้นใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ แบบสำรวจพื้นที่บริบทในงานวิจัย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างใช้สำหรับประเด็นเสริมจากเป้าหมายหลัก โดยแบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและบุคคลทั่วไป

1.2 ระนาบที่พัฒนาขึ้นใหม่ โดยให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีร่วมกับบทเพลงพื้นบ้านอีสานที่ประพันธ์ขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เป็นการรวบรวมศึกษาข้อมูลจากบทความวิชาการ ตำรา หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนทั้งเว็บไซต์ของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เป็นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 การเก็บข้อมูลพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลจากผู้รู้ด้านการสอนดนตรีออร์ฟ คุณจิรรัตน์ เอี่ยมเจริญ (Certificate Orff Pedagogy “The San Francisco International Orff Course” USA.) ซึ่งได้สอบถามเกี่ยวกับเครื่องดนตรีและรูปแบบบทเพลงต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการสอน และผู้ผลิตเครื่องดนตรี อาจารย์พงศ์ธร พันธุ์ผาด อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ผู้ผลิตเครื่องดนตรีร้านจ่อยภูไทมโหรีปีแคน ซึ่งสอบถามข้อมูลในแบบทางการพัฒนาเครื่องดนตรีให้มีความคล้ายคลึงกับเครื่องดนตรีระนาดของออร์ฟและระนาดทุ้มหลักของไทย แต่ลดต้นทุนและสามารถสร้างได้ด้วยตนเอง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้ทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบที่ไม่เป็นทางการ ในส่วนผู้ปฏิบัตินั้นได้ลงพื้นที่โรงเรียนตามกลุ่มเป้าหมายเพื่อทดลองการใช้เครื่องดนตรีและบทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยสังเกตและสอบถามถึงความพอใจของนวัตกรรม และในส่วนของผู้เกี่ยวข้องบุคคลทั่วไป อาทิ

ผู้อำนวยการ ครูกลุ่มสาระศิลปะ-ดนตรี สอบถามถึงแนวทาง
ความสอดคล้องและความเหมาะสมของการใช้นวัตกรรมใน
กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว

3. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่
ภาคสนามจากโรงเรียนและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรีสำหรับ
เด็กในการจัดทำนวัตกรรมประเภทเครื่องดนตรี และบทเพลง
สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และใช้ข้อมูลจากเอกสาร
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์ข้อมูล ใน
ด้านการเผยแพร่ข้อมูลบทเพลงจะใช้ช่องทางออนไลน์และไฟล์
ดิจิทัล จัดกระทำแยกแยะข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ที่สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ได้นำมาเรียบ
เรียงในรูปแบบของการพรรณนาบรรยาย โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี
ที่สัมพันธ์กับประเด็นวิจัยและใช้ระบบโน้ตแบบดนตรีตะวันตก
เพื่อนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

การสร้างสรรค์และปรับใช้นวัตกรรมการสอนโดยใช้ระนาด ที่พัฒนาขึ้นใหม่

การจัดการเรียนการสอนดนตรีไม่ว่าจะใช้ในแนวคิดการ
สอนแบบใด ส่วนใหญ่นั้นจะเริ่มต้นด้วยจังหวะ โดยจังหวะที่
สามารถสร้างเสียงได้ง่ายที่สุดคือการทำจังหวะจากร่างกาย (Body
percussion) ในด้านของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องจังหวะนั้น

สามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ ชนิดที่ไม่มีระดับเสียงและชนิดที่มีระดับเสียง เครื่องดนตรีประเภทนี้ทำให้เกิดเสียงได้ง่ายด้วยวิธีการตี เขย่าหรือกระทบ เพื่อให้ง่ายต่อการเล่นโดยเครื่องประกอบจังหวะที่ไม่มีระดับเสียงเป็นเครื่องที่ไม่กำหนดระดับเสียงที่แน่นอน เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ เป็นต้น เครื่องดนตรีเหล่านี้มีขนาดเล็กสามารถถือและเล่นได้สะดวกเหมาะสำหรับสร้างสรรค์กิจกรรมบุคคลหรือกิจกรรมกลุ่มได้โดยง่าย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย นอกจากนี้ยังทำให้เรียนรู้เรื่องการเกิดเสียงจากวัตถุต่าง ๆ ได้เห็นความสำคัญของคุณลักษณะเสียง อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์อีกด้วย ส่วนเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงที่นิยมใช้ในการเรียนการสอนมีหลากหลายชนิด ในทางดนตรีไทยนิยมฝึกหัดจากฆ้องวงใหญ่ ส่วนในทางดนตรีตะวันตกตามแนวคิดของออร์ฟที่นิยมใช้คือ ระนาดออร์ฟ ซึ่งได้รับการพัฒนามาจากระนาดของแอฟริกาและมีลักษณะคล้ายกับระนาดทุ้มหลักของไทย



ภาพที่ 1 ลักษณะระนาดของออร์ฟที่ถอดลู่ระนาดได้

ที่มา: ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

การเล่นเครื่องดนตรีโดยใช้ระนาดออร์ฟจะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีรอบด้าน ได้แก่ การฟัง การเคลื่อนไหว การร้องเพลงและการเล่นเครื่องดนตรี ระนาดออร์ฟถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สะดวกและง่ายต่อผู้เริ่มต้นเล่นดนตรี ลูกระนาดนิยมทำด้วยไม้และทำด้วยโลหะ ซึ่งจะเกิดคุณลักษณะเสียงแบบต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถปรับให้มีหลากหลายขนาดเพื่อทำให้มีช่วงเสียงที่กว้าง สามารถสร้างสีสันของดนตรีได้หลากหลาย จุดเด่นของระนาดออร์ฟ คือการที่สามารถถอดลูกระนาดออกจากราง เพื่อให้เหลือเพียงลูกระนาดเท่าที่จำเป็นสำหรับเพลงนั้น ๆ ซึ่งลำดับแรกในการเรียนดนตรีอาจมีตัวโน้ต 2-3 เสียง และหากเป็นบทเพลงระดับพื้นฐานดนตรีสำหรับเด็กนั้นควรเริ่มต้นจากโน้ต 2 เสียงไปจนครบบันไดเสียงไดอาโทนิค 7 เสียง และควรมีสงคีตลักษณ์ที่ไม่ซับซ้อน อาทิ สงคีตลักษณ์แบบสองตอน เป็นต้น แนวคิดการถอดลูกระนาดออกจากรางสามารถช่วยในการสอนดนตรีได้หลากหลายตามระดับเป้าหมายของการสอนดนตรี ซึ่งผู้เรียนจะแสดงออกถึงความคิดกิจกรรมการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ได้จากทำนองหรือจังหวะเดิมที่มีอยู่ หรือการนำคำพูดมาเรียบเรียงกันให้เป็นบทกลอนด้วยทำนองสั้น ๆ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นแนวคิดให้ผู้วิจัยออกแบบเครื่องดนตรีให้มีความคล้ายคลึงกับระนาดออร์ฟ และสามารถใช้งานได้จริง มีต้นทุนที่ลดลง และผู้สอนสามารถสร้างเครื่องดนตรีได้ด้วยตนเอง



ภาพที่ 2 ลักษณะไม้ไผ่ที่ใช้ในการทำเครื่องดนตรี

ที่มา: ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

การพัฒนาเครื่องดนตรีโดยใช้แนวคิดจากการสร้างระนาดทุ่มของไทย โดยใช้ผืนระนาดที่เป็นไม้ไผ่ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวันมีบทบาทสำคัญและมีความผูกพันกับคนไทยมาช้านานและนิยมนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ เช่น ขลุ่ย ระนาด เป็นต้น ไม้ไผ่ถือว่าเป็นเสียงระนาดเอกได้ไพเราะนุ่มนวลน่าฟังมากกว่าไม้พันธุ์อื่น ๆ มีความทนทานและให้เสียงกังวานที่ไพเราะ ไม้ไผ่ที่นำมาทำลูกระนาดต้องเป็นไม้ที่แก่กำลังดี ถ้าไม่มีอายุมากเกินไปเนื้อไม้จะแห้งและผิวจะแตกง่าย โดยเมื่อพบไม้ไผ่ซึ่งมีคุณสมบัติที่ต้องการแล้วให้นำไม้ไผ่มาตัดเป็นซีกให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สร้างเครื่องดนตรีว่าจะต้องใช้ในระดับเสียงใดบ้าง ขั้นตอนต่อไปคือนำไม้ไปแช่น้ำไว้อย่างน้อย 3 เดือนเพื่อให้ลูกระนาดดูดความชื้นและสิ่งสกปรกหลุดออกได้ง่าย ขั้นตอนการแช่น้ำควรแช่ลงในภาชนะที่ท่วมน้ำที่ใส่น้ำสะอาด ไม่ควรแช่ในแม่น้ำลำคลอง เพราะจะทำให้ผิวไม้เป็นรอยต่าง จากนั้นเมื่อครบกำหนดแล้วให้นำ

ไม้ขึ้นมาทำความสะอาด นำขึ้นมารมควันจะทำให้ความชื้นออกจากเนื้อไม้ รวมถึงให้ลูกระนาดมีกลิ่นเป็นการป้องกันไม่ให้ตัวมอดหรือตัวแมลงต่าง ๆ เจาะทำลายเนื้อไม้ การรมควันให้แห้งเพื่อให้ความชื้นออกไปทำให้เนื้อไม้มีความแข็งตัวขึ้น ซึ่งนิยมใช้ขานอ้อย เพราะจะทำให้ผิวไม้มีสีเหลืองงดงามและทนทาน แต่ถ้าหากไม่มีขานอ้อยสามารถใช้แกลบหรือเชื้อเพลิงจากธรรมชาติชนิดอื่นแทนได้ การรมควันต้องทำติดต่อกันโดยคอยเติมเชื้อเพลิงอยู่เสมอจนไม่มีความชื้นเนื้อไม้จึงจะแห้งพอที่จะนำมาทำเป็นลูกระนาดที่มีคุณภาพ (พงศ์ธร พันธุ์ผาด, 2564) ในการตั้งระดับเสียงนั้นสามารถตั้งได้ตามความต้องการ ในการวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้ระดับเสียงตามระบบสากล โดยกำหนดความถี่ของเสียง $A = 440\text{Hz}$ ซึ่งหากลูกระนาดใดมีความเพี้ยนของเสียงก็สามารถตั้งหรือถ่วงระดับเสียงโดยใช้ตะกั่วเทียบเสียงเช่นเดียวกับบรรทัดหรือฆ้องวงของในดนตรีไทย



ภาพที่ 3 ไม้ไผ่ที่ตัดทำลูกระนาดและวิธีการใช้เชือกผูกลูกระนาด

ที่มา: ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

ขั้นตอนการที่สำคัญเพื่อให้ลูกระนาดสามารถอยู่บนรางได้ คือ การใช้เชือกที่มีความยืดหยุ่นผูกรอบลูกระนาดให้แน่นทั้งส่วนหัวและส่วนท้ายของลูกระนาด แต่เชือกนั้นจะต้องคงรูปไว้เพื่อสำหรับการถอดเข้าออกได้โดยง่าย ใช้เชือกในการคล้องลูกระนาด แทนการเจาะ หรือการบากให้เป็นร่องในการวางลูกระนาด โดยทำเป็นช่องให้พอดีสำหรับการเปลี่ยนลูกระนาดไม่เด้งเข้าไปจนทำให้สามารถเปลี่ยนลูกระนาดได้โดยง่าย ไม่จำเป็นต้องเจาะ เนื่องจากในบางเพลงที่ใช้กิจกรรมการสอนอาจจะต้องเปลี่ยนลูกระนาดให้มีเสียงตามแต่ละบทเพลง หรือ การใช้ในการสอนเรื่องจังหวะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการถอดลูกระนาดออกไปอาจจะใช้เพียง 2 - 3 เสียง ซึ่งหลังจากการพัฒนานวัตกรรมเครื่องดนตรีระนาดเสร็จสิ้น ได้ดำเนินการออกแบบเครื่องดนตรีให้สามารถใช้ได้ในการรวมวงด้วยการประสานเสียงได้ด้วย โดยได้พัฒนาระนาดขึ้นจำนวน 3 ระดับ ช่วงเสียง คือ 1) Soprano จำนวน 12 ลูก 2) Alto จำนวน 13 ลูก 3) Bass จำนวน 13 ลูก เพื่อให้เหมาะสมกับการประสมวงดนตรีพื้นฐานตามบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้นใหม่จากเพลงอีสานดั้งเดิม



ภาพที่ 4 ครูดนตรีเครือข่ายฯ บรรเลงรวมวงโดยใช้ระนาดที่พัฒนาขึ้น

ที่มา: ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

การสร้างสรรคบทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานสำหรับ กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี

การสร้างสรรคบทเพลงในงานวิจัยชิ้นนี้ ใช้แนวคิดแรงบันดาลใจจากบทเพลงพื้นบ้านอีสานดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน บทเพลงพื้นบ้านอีสานที่เลือกใช้นั้นเป็นเพลงที่มีความคุ้นหูของคนในพื้นที่ ได้แก่ เพลงเต้ยโขง เพลงนกไขบินข้ามทุ่ง ซึ่งลักษณะของเพลงพื้นบ้านอีสานหากวิเคราะห์จากองค์ประกอบทางดนตรีไทย และดนตรีตะวันตก จะพบลักษณะของเพลงพื้นบ้านอีสานโดยทั่วไปมีการบันไดเสียงแบบห้าเสียง (Pentatonic Scale) ทำนองเพลงเป็นประโยคสั้น ๆ สามารถบรรเลงซ้ำได้หลายครั้งตามความต้องการของผู้บรรเลง จึงสามารถบรรเลงได้นานเท่าใดก็ได้ตามความช้า-เร็วของจังหวะ ซึ่งจะอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงจังหวะค่อนข้างเร็ว (จิรรัตน์ เอี่ยมเจริญ, 2565) โครงสร้างทำนองประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ทำนองหลัก (Theme) และทำนองย่อย (Motive) หรือทำนองแปร (Variations) โดยหากพิจารณาจากทฤษฎีทางดนตรีตะวันตกจะพบท่วงทำนองจะเป็นทางบันไดเสียงไมเนอร์ และการประสานเสียงเพลงไม่มีระบบ



ภาพที่ 5 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญดนตรีออร์ฟ คุณจิรรัตน์ เอี่ยมเจริญ

ที่มา: ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

ทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานชาวบ้านเรียกว่า “ลาย” สืบทอดโดยการจดจำไม่มีการบันทึกโน้ตเพลงและไม่ค่อยมีการแต่งเติมลายจึงทำให้มีลายเพลงจำนวนไม่มากนัก สำหรับการสร้างสรรค์บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานผู้วิจัยได้ กำหนดเสียงของลูกระนาดไว้ทั้งหมดตามระดับเสียงของคนตรีตะวันตก ซึ่งมี 7 เสียง แทนด้วย ตัวอักษร 7 ตัวแรกของภาษาอังกฤษ คือ A, B, C, D, E, F และ G แต่ในการอ่านนั้นจะเริ่มอ่านจากเสียง C และอ่าน C = โด, D = เร, E = มี , F = ฟา, G = ซอล, A = ลา, B = ที จากนั้นก็จะวนกลับไป ที่ C (โด) แต่จะมีระดับเสียงที่สูงกว่า C ตัวแรก เรียกว่าเสียงสูงกว่า 1 ช่วงคู่แปด (Octave) เช่น C3, C4, C5 เป็นต้น ในการสร้างสรรค์บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี ผู้วิจัยได้ประพันธ์ขึ้นทั้งสิ้น 4 บทเพลง ดังนี้

1. เพลงเต้ยออร์ฟ

เป็นบทเพลงที่ได้แรงบันดาลใจจากทำนอง เต้ยโขง โดยได้นำกลุ่มโน้ตในทำนองเพลงเต้ยโขง มาสร้างทำนองขึ้นใหม่ด้วยโมทีฟง่าย ๆ เป็นทำนองสั้น ๆ ใช้โน้ตในบันไดเสียง A เพนตะโทนิคไมเนอร์ ซึ่งจำง่ายต่อการบรรเลงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยการออกเสียงพูดเป็นกระสวน จังหวะตามเนื้อเพลงจากนั้นจึงร้องด้วยทำนองเพลง มีดนตรีบรรเลงประกอบแบบ Accompaniment ระนาดแนวเสียงเบสบรรเลงกระสวนจังหวะวนซ้ำและมีระนาดบรรเลงเสียงประสานคลอพื้นหลัง จากนั้นมีการบรรเลงทำนองสลับแนวเสียงของระนาดทุกแนว กิจกรรมนี้ผู้สอนสามารถกำหนดให้นักเรียนสร้างทำทางประกอบให้สอดคล้องกับกระสวน

จังหวะทำนองได้อย่างอิสระ ตามเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงและไม่
มีระดับเสียง

ตัวอย่างเพลงเต้ยออร์ฟ

โน้ตบันไดเสียง A เพนตะโทนิคไมเนอร์ :



ส่วนหนึ่งจากทำนองเพลงเต้ยอ :



โน้ตที่สร้างจากโน้ตทำนองเต้ยอ :




QR Scan เพลงเต้ยออร์ฟ

2. เพลงเต้ยออร์ฟโพลิโฟนี

เป็นการพัฒนามาจากบทเพลงเต้ยออร์ฟ ในช่วงชั้นที่ 1
ยังคงมีการพูดออกเสียงที่มาจากแนว ทำนองหลักจากช่วงชั้นที่ 1
โดยได้เพิ่มการบรรเลงของกลุ่มเครื่องระนาดในรูปแบบบรรเลง
ทำนองโดย มีเครื่องดนตรีอื่น ๆ บรรเลงแบบ Accompaniment
ประกอบ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาทำนองในรูปแบบดนตรีหลากหลาย
แนวหรือโพลิโฟนีในการบรรเลงอีกด้วย โดยพัฒนาจากแนวทำนอง
หลักให้เกิดความซับซ้อน สำหรับท่าทางหรือการใช้ร่างกายทำ
จังหวะ ผู้สอนสามารถกำหนดท่าทางง่าย ๆ ให้แก่ผู้เรียนหรือ
สามารถให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ท่าทางได้ตามอิสระ

ตัวอย่างเพลงเต้ยออร์โฟลิโพนี

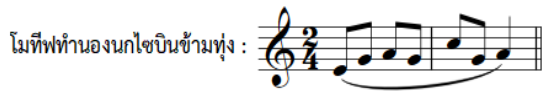


QR Scan เพลงเต้ยออร์โฟลิโพนี

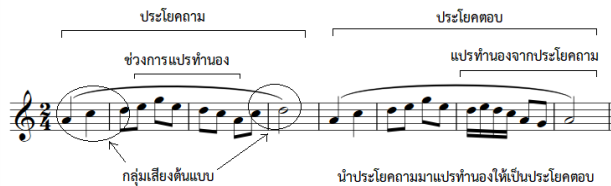
3. เพลงออร์ฟสะออน

เป็นเพลงที่ได้นำแนวคิดของท่านองลาย นักไซรบินข้ามทุ่ง ซึ่งเป็นทำนองเพลงพื้นบ้านอีสาน โดยได้สร้างทำนองเป็น ประโยคถาม-ตอบ โดยช่วงแรกเป็นการพูดออกเสียงตามกระสวน ทำนองโดยมีดนตรีบรรเลงประกอบ จากนั้นเป็นการบรรเลง ทำนอง โดยระนาดแนวเสียงโซปราโน ที่เป็นการประสานเสียงแนว ทำนอง พร้อมกับมีระนาดแนวอัลโตบรรเลงแบบ Accompaniment ส่วนแนวเบสบรรเลง รูปแบบกระสวนจังหวะคล้ายจังหวะกลอง ยาวอีสาน จากนั้นจึงนำไปพัฒนาในรูปแบบแคนเตอร์พอยท์ (Counterpoint) เล่นแบบแนวเสียงสลับกันทำให้เกิดดนตรี โพลีโฟนี และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ Improvisation ทำนองง่าย ๆ อย่างอิสระ

ตัวอย่างเพลงออร์ฟี่สะออน



การนำโมทีฟทำนองนกไขบินข้ามทุ่งมาสร้างประโยคตามด้วยการปรับระดับเสียงลง
ขั้นคู่ 5 แล้วแปรทำนองให้แตกต่าง



QR Scan เพลงออร์ฟี่สะออน

4. เพลงออร์ฟี่ออนซอน

เป็นการเพิ่มระดับความซับซ้อนของกระสวนจังหวะตลอดจนอัตราจังหวะ และความซ้ำ-เร็ว โดยการสร้างโมทีฟซ้ำ ๆ ในช่วงต้นเพลง และมีการนำทำนองสั้น ๆ ของบทเพลงพื้นบ้านอีสาน ที่นิยมใช้สำหรับการเชื่อมต่อเพลงโดยนำมาสร้างเป็นโมทีฟในแต่ละท่อนเพลง มีการสลับแนวบรรเลงทำนองเพลงการใช้วิธีการแคนเตอร์พอยท์ และการ Improvisation ของระนาดทุ๊ก

แนวเสียง นอกจากนี้ยังใช้เครื่องกระทบไม่มีระดับเสียงในการย้ำ
โมทีฟของช่วงต้นเพลงมาบรรเลงในแต่ละท่อนด้วย

ตัวอย่างเพลงออร์ฟอนซอน

โมทีฟจังหวะ : 

ทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานที่
นำมาใช้เชื่อมต่อท่อนเพลง



การใช้เทคนิคเคาน์เตอร์พอยท์

การเขียนแบบทำนองด้วยการขึ้นลิ้น



แนวออสตินาโตทำนองที่บรรเลงประกอบ



QR Scan เพลงออร์ฟอนซอน

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้เน้นรูปแบบ Active learning โดยผู้สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะดนตรีกับระนาดที่พัฒนาขึ้น ใช้แบบฝึกหัดที่ได้ออกแบบให้สอดคล้องตามบทเพลงต่าง ๆ ซึ่งผลการใช้นวัตกรรมนั้นได้สร้างความสนุกสนานและพึงพอใจให้แก่ผู้สอนและผู้เรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีที่สร้างเสียง สร้างทำนองและสร้างจังหวะ รวมถึงสามารถร้องประกอบบทเพลงได้อีกด้วย โดยครูผู้สอนจะบรรเลง

จิ้งหะ เช่น ปรบมือ เคาะจิ้งหะประกอบการสอนดนตรีเพื่อให้
สอดคล้องกับเจตนารมณ์



ภาพที่ 6 การเปลี่ยนลูกระนาดเพื่อใช้ในการสอน
ที่มา: ธนวัฒน์ บุตรทองทิม



ภาพที่ 7 ขนาดระนาดที่สมบูรณ์โดยตั้งระดับช่วงเสียง Soprano, Alto, Bass
ที่มา: ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ดนตรี โดยใช้บทเพลง
สำเนียงพื้นบ้านอีสานนั้น จะเริ่มต้นจากจิ้งหะของการเคาะ
การพูด สู่ความเข้าใจแนวคิดในเรื่องของระดับเสียง ประโยคของ
ดนตรี ลักษณะของเสียงและคำตัวโน้ตต่าง ๆ โดยสามารถพัฒนา
ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ของออร์ฟได้อย่างลงตัว นอกจากนี้ยัง
สามารถใช้กับแนวทางการสอนดนตรีของนักการศึกษาต่าง ๆ

ทั้งดนตรีไทย หรือ ดนตรีประเทศได้อีกด้วย เพราะเครื่องดนตรีที่พัฒนาขึ้นเปิดโอกาสให้มีการสร้างสรรค์ได้หลากหลายรูปแบบ สามารถเปลี่ยนขนาดลูกระนาดและเปลี่ยนระดับเสียงได้ง่าย ซึ่งผู้สอนอาจจะสร้างลูกระนาดไว้หลากหลายขนาด สำหรับเปลี่ยนตามความต้องการได้ ส่วนจังหวะและทำนองจากตัวอย่างที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับใช้ประกอบในกิจกรรมที่กำหนด จะใช้รูปแบบจังหวะหมუნวนและเสียงโดรน (Ostinati and Drones) และใช้ทำนองเพลงแบบเพนทาโทนิค จากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนาผู้เรียนจนกระทั่งมีความยากและซับซ้อนมากขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรค์และปรับใช้นวัตกรรมการสอนโดยใช้ระนาดที่พัฒนาขึ้นใหม่ และการสร้างสรรค์บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ทางดนตรี โดยมีผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ด้านการสร้างสรรค์และปรับใช้นวัตกรรมการสอนโดยใช้ระนาดที่พัฒนาขึ้นใหม่ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบของระนาดออร์พมาพัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยใช้แนวคิดคล้ายกับระนาดทุ้มหลักในแบบของดนตรีไทย ลูกระนาดนั้นได้ใช้ไม้ไผ่ที่ทำได้ตามท้องถิ่นโดยใช้กรรมวิธีคล้ายกับระนาดทุ้มหลัก แต่สามารถถอดลูกระนาดได้โดยการไม่เจาะรูบนลูกระนาด และสร้างเสียงหรือจำนวนลูกได้ตามความต้องการในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงลดค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดนตรีระนาดเพื่อประกอบการสอนได้

สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่าทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม เป็นการประยุกต์ใช้จินตนาการและการประดิษฐ์ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และเป็นทักษะที่เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมนั้น เป็นการสร้างสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนในสังคมปัจจุบันซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับโลกแห่งความเป็นจริง นักเรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการเตรียมความพร้อมสู่โลกของการทำงานที่มีความซับซ้อน และนำความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานมาสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมที่แปลกใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้ โดยขนาดที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่นี้ผู้สอนสามารถผลิตขึ้นเองได้โดยง่ายและจากการสังเกตพฤติกรรมพบว่าผู้เรียนใช้ปฏิบัติการเรียนการสอนในห้องเรียนร่วมกับการสอนดนตรีของออร์ฟเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้จริง สอดคล้องกับวาสนา สารจันทร์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามแนวคิดของออร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีและทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีตามแนวคิดของออร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีตามแนวคิดของออร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการสร้างสรรค์บทเพลงสำเนียงพื้นบ้านอีสานสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี ผู้วิจัยใช้แนวคิดแรงบันดาลใจจากบทเพลงพื้นบ้านอีสานดั้งเดิม ได้แก่ เพลงเต้ยโขง เพลงนกไซบินข้ามทุ่ง ซึ่งเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมและมีความคุ้นชินของชาวอีสาน โดยได้สร้างสรรค์บทเพลงขึ้นให้สอดคล้องระนาดที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถใช้ในการสอนฝึกปฏิบัติดนตรีในด้านทักษะการดันเพลงและการประพันธ์เพลงพื้นฐานสำหรับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับภฤชดา หุ่นเจริญ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยประยุกต์แนวคิดของออร์ฟ โคดายและดาลโครซ ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยผลคะแนนหลังการเรียนทักษะการฟังในทุกเนื้อหานั้นมี ความก้าวหน้าดีขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำคะแนนการปฏิบัติได้อยู่ใน ระดับดีในทุกเนื้อหาของชุดการสอน จากการสังเกตพฤติกรรมที่เห็นพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจ ปฏิบัติตามเนื้อหาบทเรียนที่กำหนดไว้ให้ความร่วมมือตั้งใจและสนุกสนานมีความชื่นชอบในกิจกรรมสื่อการสอนและเวลาที่ใช้เป็นอย่างมาก รวมถึงสอดคล้องกับณัชชา พันธุ์เจริญ (2558) ได้อธิบายถึงการสร้างสรรค์บทเพลงโดยการออกแบบผลงานทางดนตรีนั้นขึ้นอยู่กับการรู้ ความสามารถ ความสนใจและจินตนาการอันไร้ขอบเขตของผู้สร้างสรรค์ประกอบกับธรรมชาติของงานที่เป็นต้นแบบที่น่าเสนอเชิงประจักษ์ เป็นบทพิสูจน์สุดท้ายว่าในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไม่ว่าจะมีความ

เป็นนามธรรมสูงเพียงใด แต่องค์ความรู้ทางวิชาการที่รองรับการสร้างสรรค์นั้นมีความชัดเจน สามารถอธิบายได้โดยอิงหลักทฤษฎี ซึ่งมีความเป็นวิทยาศาสตร์สูง ดังนั้นผลงานสร้างสรรค์จึงเพียบพร้อมด้วยองค์ความรู้ และสุนทรีย์อย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้การพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยในการเรียน การสอน ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างสิ่งในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีสมาธิจดจ่อการเรียนดนตรี รวมถึงเชษฐพงศ์ รอดฤดี (2565) ที่ศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของออร์ฟ ผู้สอนสามารถนำกิจกรรมมาปรับใช้กับการทำกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน เป็นรูปแบบของกิจกรรมนันทนาการ หรือเป็นกิจกรรมเสริมทักษะเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน โดยใช้กิจกรรมการฟัง การเคลื่อนไหว การร้องเพลง หรือการเล่นเครื่องดนตรีมาจัดกิจกรรม ทั้งนี้ผู้สอนสามารถนำแผนการสอน กระบวนการ บทเพลงหรือขั้นตอนในการจัดกิจกรรมตามตัวอย่าง มาปรับให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียน นักเรียน หรือให้เหมาะสมกับตัวผู้สอนได้ โดยแบ่งการจัดกิจกรรมออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นปฏิบัติกิจกรรมการเรียน ชั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล รวมทั้งขณะทำกิจกรรม ครูต้องหมั่นสังเกตพัฒนาการผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนและการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย มีดังนี้

1) ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ด้านการเรียน การสอนดนตรีให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนดนตรีในปัจจุบัน และให้ความรู้ด้านการซ่อม บำรุงรักษาเครื่องดนตรี หรือการผลิตนวัตกรรมสื่อ การสอนดนตรีต่าง ๆ ทั้งในส่วนของสื่อทำมือ หรือสื่อดิจิทัลให้มีความทันสมัยและเพียงพอ

2) ควรมีการอบรมองค์ความรู้ด้านหลักการสอนดนตรี ที่ได้รับความนิยมและสำคัญให้แก่ ครูผู้สอนดนตรีอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอนดนตรีตาม แนวทางของนักการศึกษาทั้งตะวันตกและตะวันออก

3) ควรให้มีการพัฒนาบทเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ในภูมิภาคอื่นโดยบูรณาการกับแนวทางการสอนดนตรี เพื่อเป็นการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น และใช้จัดการเรียนการสอนให้แพร่หลาย และสร้างแบบฝึกหัดเพื่อศึกษาประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ร่วมกับรายวิชาในสาระดนตรีระดับช่วงชั้นต่าง ๆ ที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา หุ่นเจริญ. (2561). ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟัง
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 โดยการประยุกต์
แนวคิดของออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ. *วารสาร
ศิลปกรรมศาสตร์*, 1(10), 70-90.
- เจริญชัย ขนไพโรจน์. (2526). *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). *การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี*. ขอนแก่น:
โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.
- เชษฐพงศ์ รอดฤดี. (2565). การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของออร์ฟ
เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสาร
ดนตรีบ้านสมเด็จเจ้า*, 4(2), 81-92.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2558). *การแต่งทำนองสอดประสาน*. พิมพ์ครั้งที่
5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกศกะรัต
- รัชชัย นาควงษ์. (2547). *การทดลองใช้หลักสูตรการสอนดนตรี
สากลตามแบบของโคดายและออร์ฟในระดับประถมศึกษา
(ช่วงชั้นที่ 1 – 2) ที่โรงเรียนวัดหลักสี่*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2559). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา สาระจันทร์. (2561). *การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี ตาม
แนวคิดของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อ
พัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีและทักษะความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*

ตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์*. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์บริษัทตาตาพับลิเคชั่น

วิทยา ไส้ทอง. (2548). *การสอนรีเคอร์เดอร์ตามแนวคิดของออร์ฟ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมภาษณ์

จิรรัตน์ เอี่ยมเจริญ. การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2565.

พงศ์ธร พันธุ์ผาด. การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ธันวาคม 2564.